

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Myöhään maahan tulleet oppilaat koulupolulla

Kehittävä arviointi maahanmuuttotaustaisten
oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia tukevassa
toimenpideohjelmassa

Julkistamiswebinaari 12.9.2024

Tanja Laimi, Salla Venäläinen & Jaana Saarinen

Tervetuloa!

- Huolehdiathan, että mikrofoni ja kamerasi on pois päältä esitysten ajan.
- Kommentteja ja kysymyksiä voi kirjoittaa keskustelukenttään esitysten aikana. Vastaamme niihin heti kun mahdollista.
- Tilaisuuden diaesitys päivitetään lähipäivinä hankkeen [verkkosivulle](#).
- Somessa voi käyttää arvioinnin yhteydessä aihetunnistetta #KIEPPIarviointi.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ohjelma

- 13.00 Avauspuheenvuoro
Harri Peltoniemi, Karvin johtaja
- 13.10 Opetus- ja kulttuuriministeriön terveiset
- 13.20 Arvioinnin tulokset ja toimenpidesuosituksset
- 13.50 Kommenttipuheenvuoro
Katriina Sulonen, opetuspäällikkö, Paraisten kaupunki, arvioinnin asiantuntijaryhmän jäsen
- 14.00 Paneelikeskustelu
- 14.45 Loppusanat
Salla Venäläinen, yleissivistävän koulutuksen yksikön johtaja, Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Avauspuheen vuoro

Harri Peltoniemi, Karvin johtaja

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opetus- ja kulttuuriministeriön terveiset

Minna Polvinen, neuvotteleva virkamies

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin tulokset ja toimenpidesuosituksset

Tanja Laimi ja Salla Venäläinen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Tietoa arvioinnista

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Myöhään maahan tullut oppilas
= 7–9 vuosiluokan oppilas, joka on
opiskellut enintään 4 vuotta
suomalaisessa peruskoulussa

Arvioinnin teemat

Perustaitojen seuranta ja oppimisen haasteiden ennaltaehkäisy

- Myöhään maahan tulleiden oppilaiden määrä Suomessa kevätlukukaudella 2023
 - Oppilaat, joilla ei ole koulunkäynnin kannalta riittäviä perustaitoja
- Perustaitojen kehittymisen seuranta kouluympäristössä
- Traumaperäisten haasteiden vaikutus oppimiseen

Opetuskielen oppimisen, koulunkäyntivalmiuksien ja integraatiokäytänteiden edistäminen

- Toimenpiteet oppilaiden opetuskielen taidon ja koulunkäyntivalmiuksien edistämiseksi
- Tuen tarpeeseen vastaamiseen liittyvät edistävät ja estävät tekijät
- Oppimisvaikeuksien tunnistaminen opetuskielen tasosta huolimatta
- Siirtymävaiheet valmistavasta opetuksesta perusopetukseen, perusopetuksesta toiselle asteelle

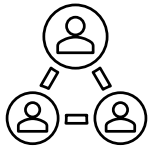
Rakenteellisten muutosten tarve ja pysyvien toimintamallien luominen

- Tarvittavat muutokset, jotta oppilaiden tuen tarpeisiin voitaisiin vastata paremmin
- Pysyvien toimintamallien luominen ja pitkäkestoisen vaikuttavuuden edistäminen
- Hankemuotoista kehittämistä edistävät ja estävät tekijät

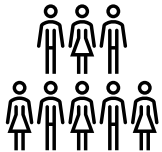
Arvioinnissa mukana

Yhteistyö 60 opetuksen järjestäjän kehittämishankkeiden toimijoiden kanssa

Yhteistyö opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa

Kyselyyn vastanneet 480 ylä- ja yhtenäiskoulun rehtoria, joista 282 koulussa järjestettiin opetusta myöhään maahan tulleille oppilaille

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Johtopäätökset I

Koulussa tarvittavat perustaidot

Myöhään maahan tulleiden oppilaiden määrä

- Arviointiin osallistuneissa kouluissa (282) oli rehtoreiden mukaan yhteensä 3 511 myöhään maahan tullutta oppilasta, joista 1290:lla ei ollut riittäviä perustaitoja koulunkäyntiin.
- Hieman yli kolmasosalla oppilaista (37 %) ei ollut sellaista opetuskielen luku- ja kirjoitustaitojen ja matemaattisten taitojen hallinta, joka mahdollistaa oppilaan sujuvan etenemisen koulupolulla.
- Yli puolet rehtoreista (54 %) ilmoitti, että koulussa on 2–10 myöhään maahan tulleita oppilaita. Kolmasosassa kouluja on vain yksi tällainen oppilas.

Koulun kyky tukea oppilaiden perustaitoja

- Kouluissa saattaa olla hyvin vähän tietoja oppilaiden perustaidoista heidän saapuessaan Suomeen.
- Kaikkea koulunkäyntiin vaikuttavaa tietoa ei päivitetä oppilastietojärjestelmiin, mikä vaikeuttaa opetuksen suunnittelua.
- Kolmasosa rehtoreista vastasi, että opetuksen järjestäjällä ei ole määriteltynä toimintatapoja, linjauksia ja vastuita oppilaiden perustaitojen seuraamiseen. Esimerkiksi opetuskielen osaamisen taso saattaa jäädä vain S2-opettajan tietoon.
- Formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin lisäksi kouluissa käytetään myös muita seuraamisen tapoja. Niistä tehdään kuitenkin harvoin järjestelmällistä kirjaamista.
- Kehittyvän kielitaidon huomioon ottaminen arvioinnissa koettiin käytännössä vaikeaksi epäselvän ohjeistuksen vuoksi.

Kielitietoinen opetus

- Kielitietoisuus on ollut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa jo vuodesta 2014 lähtien.
- Reilu kymmenesosa rehtoreista ei kuitenkaan pitänyt kielitietoista opetusta tärkeänä.
- Hanketoimijoiden kokemusten mukaan kielitietoisuutta ei aina huomioida osana koulun toimintakulttuuria.
- Siihen liittyy myös virheellisiä tulkintoja ja käsityksiä.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Johtopäätökset II

Oppimisen haasteet ja tuen tarve

Miten vastata paremmin myöhään maahan tulleiden oppilaiden tuen tarpeisiin?

- Lisäämällä henkilöstöä ja samanaikaisopettajuutta
- Täydennyskouluttamalla opetushenkilöstöä
- Varmistamalla jokaiselle oppilaalle riittävä oppimisen ja oman äidinkielen tuki valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirryttäessä
- Monipuolisimmilla oppimateriaaleilla
- Panostamalla koulun ja kodin yhteistyöhön
- Pidentämällä valmistavan opetuksen kestoja tarpeen vaatiessa

Ehdottomasti lisäresursointia tulisi parantaa. Resurssien puute näkyy kaikissa: koulutusmahdollisuuksissa, henkilöstöressurssissa ja aikaresurssissa. Koulussamme ei käytännössä ole huomioitu millään tavalla resursoinnissa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden haasteita. (Rehtori)

Oppimisvaikeuksien tunnistaminen kielitaidosta huolimatta

- Useassa koulussa toimintatavat myöhään maahan tulleiden oppilaiden oppimisen tuen tarpeeseen vastaamiseksi ja oppimisen haasteiden tunnistamiseksi olivat satunnaisia, vaihtelevia tai puuttuivat kokonaan.
- Opettajat havainnoivat oppilaiden oppimisvaikeuksia ja traumaperäisiä haasteita arjessa.
- Oppimisvaikeuksien tunnistamista varhaisessa vaiheessa haastaa oppilaiden vielä kehittyvä opetuskielen taito. Käytössä olevat arviointityökalut ja testit eivät ota tätä huomioon.
- Osa hanketoimijoista on havainnut, että opetuskielen vielä kehittyvä taito voi rajata oppilaita tukitoimien tai tuen saamisen ulkopuolelle.

Erittäin vaikeata tunnistaa osalla oppilaista. Kokenut opettaja ollut merkittävässä roolissa. Oppilaan oman kielen mukaan tehdyillä testeillä on oma roolinsa.
(Rehtori)

Vi försöker identifiera dem genom ett samarbete mellan S2-läraren, specialläraren och ämneslärarna. (Rektor)

Oppilaiden traumaperäiset haasteet

- Oppilaiden traumaperäisten haasteiden tunnistamisen toimintatavat puuttuivat kahdessa kolmasosassa kouluista (69 %).
- Kolmasosassa kouluista opettajat tekivät havainnointia ja yhteistyötä huoltajien kanssa. Myös alkukartoituksia ja terveystarkastuksia tehtiin jonkin verran.
- Hanketoimijat kertoivat, että usein tiedonpuute oppilaiden traumaperäistä haasteista esti niiden huomioimista koulunkäynnin arjessa.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Johtopäätökset III

Koulupolun kriittiset siirtymävaiheet

Siirtymävaihe perusopetukseen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen

- Noin neljäsosa rehtoreista arvioi, että opetuksen järjestäjän toimintatavat opetuksen nivelvaiheissa ovat käytännössä määrittelemättömiä, niiden toteuttaminen hyvin vaihtelevaa sekä arviointi ja kehittäminen satunnaista.
- Oppilaita ei kaikissa kouluissa integroida valmistavan opetuksen aikana perusopetukseen, eikä integraatiota pidetä kaikkialla tärkeänä. Syynä voi olla esimerkiksi jo valmiiksi täydet ryhmät perusopetuksen puolella, perusopetuksen koulun sijainti eri paikassa tai opettajien halu saada integroinnin tueksi lisäresurssia.
- Tilaratkaisut tai muut rakenteet eivät aina tue integroitumista.
- Rehtorit kokivat integroinnin toteuttamismahdollisuudet huonoiksi erityisesti vuorovaikutustilanteiden mahdollistamisen näkökulmasta (esimerkiksi valmistavan opetuksen ja koulun opetuskieltä puhuvien oppilaiden välillä).

Siirtymävaihe perusopetuksesta toisella asteelle

- Toiselle asteelle siirtyminen voi olla oppilaille haastava tilanne, sillä he eivät vielä välttämättä ole saavuttaneet riittävää osaamistasoa perusopetuksen suorittamiseen. Tämä vaikuttaa heidän jatko-opintovalmiuksiinsa ja voi lisätä syrjäytymisriskiä.
- Opetushenkilöstön rooli jää usein pienemmälle huomiolle hanketoimijoiden kokemusten mukaan. Jokaisen opettajan tehtävään kuuluu opetussuunnitelman mukaan oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen, mutta se ei aina näy käytännössä.
- Opinto-ohjaajat tekevät paljon yhteistyötä toisen asteen kanssa, mutta tiedonsiirron ei silti koettu toimivan aina sujuvasti. Esimerkiksi oppilaiden kielitaidon kuvaus ei välity usein toiselle asteelle.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Johtopäätökset IV

Hanketoiminta koulupolun tukena

Tuloksia hanketoiminnasta

- Opetuksen järjestäjillä ja kouluilla on erilaiset mahdollisuudet toiminnan kehittämiseen. Hanketoiminnan vaikuttavuutta edistää kehitettyjen asioiden integrointi jo olemassa oleviin rakenteisiin.
- Lähes kaikki hankkeet olivat painottaneet toiminnassaan yhteisten toimintatapojen luomista ja vakiinnuttamista.
- Hanketoimijat olivat hyötäneet erityisesti muilta hanketoimijoilta oppimalla, osaamista kehittämällä, vahvuuksia tunnistamalla sekä luomalla hyödyllisiä verkostoja.
- Haasteellisinta oli ollut saada koulun tai koulujen henkilöstö sitoutumaan hankkeen tavoitteisiin sekä hanketyöntekijöiden vaihtuvuus

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Toimenpidesuosituksset

Toimenpidesuosituksset 1/2

- Kansallisella tasolla tulee kehittää opetuksen järjestäjien ja koulujen käyttöön yhteinen arviointityökalu opetuskielen taitojen kartoittamiseen ja edistymisen seurantaan.
- Opetussuunnitelman perusteissa ja niiden paikallisessa toteutuksessa tulee nykyistä selkeämmin määritellä, miten käytännössä oppilaan kehittyvä opetuskielen taito otetaan huomioon oppilasarvioinnissa.
- Kielitietoisuus pitää ottaa huomioon kaikessa opetuksessa. Tulevan opetussuunnitelman perustetyössä on selkeytettävä kielitietoisuuteen liittyviä käsitteitä ja sen toteutusta eri oppiaineissa. Oppimateriaalien kustantajien ja niiden laatijoiden tulee ottaa oppimateriaalien tuottamisessa kielitietoisuus paremmin huomioon.
- Opetuksen järjestäjien ja koulujen tulee varmistaa oppimisen tuen yhdenvertainen toteutuminen. Oppimisen tuen rajallisten resurssien vuoksi on varmistettava, että tukitoimet ja tuen tarpeet kohtaavat.

Toimenpidesuositukset 2/2

- Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että koulut kirjaavat vaadittavat asiat, kuten oppilaan kouluun saapumisajan, valmistavan opetuksen keston ja aiemman kouluhistorian oppilastietojärjestelmiin.
- Integroinnin onnistuminen edellyttää yhteisiä toimintatapoja, ennakointia ja opettajien välistä yhteistyötä. Kouluun kiinnittymistä, yhteisöllisyyttä ja kuulumisen tunteen kehittymistä on tärkeää vahvistaa.
- Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa, että perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen tiedonsiirtoon liittyvät sekä muut toimintatavat on määritelty ja opiskelija saa toisella asteella tarvitsemaansa kielellistä tukea tai S2-opetusta.
- Hanketoiminta tulee liittää osaksi opetuksen järjestäjän kokonaiskehittämistä. On tärkeää tiedottaa ja osallistaa koulujen johtoa ja henkilöstöä tehtävästä kehittämistyöstä ja sen mahdollisuuksista.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kommenttipuheenvuoro

Katriina Sulonen, opetuspäällikkö, Paraisten kaupunki,
arvioinnin asiantuntijaryhmän jäsen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Paneelikeskustelu

Miten arvioinnin tulokset ja toimenpidesuositukset voidaan ottaa huomioon tulevaisuudessa?

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Osallistujat

- **Pia Bärlund**, kieli- kulttuuriryhmien opetuksen palvelupäällikkö, Jyväskylän kaupunki
- **Juha Kaivola**, pedagoginen rehtori, Linnasmäen opisto
- **Kaisa Kukkonen**, erityisluokanopettaja, Lohjan kaupunki
- **Katri Kuukka**, opetusneuvos, Opetushallitus
- **Jaana Saarinen**, Karvi, keskustelun vetäjä

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Loppusanat

Salla Venäläinen, yleissivistävän koulutuksen yksikön johtaja,
Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

MYÖHÄÄN MAAHAN TULLEET OPPILAAT KOULUPOLULLA

Kehittävä arviointi maahanmuutto-
taustaisten oppilaiden koulun-
käyntivalmiuksia tukevassa
toimenpideohjelmassa

Tanja Laimi | Salla Venäläinen | Jaana Saartinen
Saana Seppälä | Risto Hietala
Juha Katvola | Riikka Merimaa-Jovanovic
Katriina Sulonen | Nafisa Yeasmin

JULKAISUT 20:2024

Kiitos!